

Norske leger mot atomvåpen

Rådsmøte i Oslo
Indias atomoffensiv
World Conference i Hiroshima

en tryggere verden uten atomvåpen

Yes, we can!

Tordis Sørensen Høifødt

Leder NLA

hoifodt@legermotatomvapen.no

Siden forrige medlemsblad har viktige hendelser funnet sted i verden og her hjemme. Verdens økonomiske systemer rister i sine grunnvoller, krig raser i Afrika, det har vært presidentvalg i USA og Stortingsmelding 27 (2007-2008), "Nedrustning og ikke-spredning" har vært behandlet i Stortinget her hjemme.

Barack Obama ble valgt til ny president i USA 4. november. Gjennomgangmelodien "Yes, we can" mobiliserte før og under valget og var på manges lepper valgnatten. Hele verden har forventninger til Barack Obama - vi i NLA har det også. Vi har merket oss hans uttalelser i valgkampen om atomvåpenenes framtid:

"A world without nuclear weapons is profoundly in America's interest and the world's interest. It is our responsibility to make the commitment, and to do the hard work to make this vision a reality".

Troen på at forandring er mulig og at folk kan bidra i slike forandringsprosesser ble framhevet av mange ameri-

kanere etter valget. Slik ble Obamas seier i det amerikanske presidentvalget en inspirasjon for mange verden over til å tro på at forandring er mulig og at det nytter å mobilisere en folkeopinion. Yes, we can!

"Hele verden har forventninger til Barack Obama - vi i NLA har det også."

Dette leder oss videre til ICAN - International Campaign to Abolish Nuclear Weapons, denne verdensomspennende kampanjen for en atomvåpenkonvensjon, som er et hovedsatsingsområde for NLA og vår internasjonale moderorganisasjon, International Physicians for the Prevention of Nuclear War (IPPNW) og som regelmessig har vært omtalt i Medlemsbladet de siste par årene. Når verken de store statene eller små som Norge, leder an i arbeidet for et forbud mot atomvåpen, må folkeopinionen gjøre det. I can! Yes, we can!

Stortingsmelding 27 (2007-2008), "Nedrustning og ikke-spredning", var til høring i utenrikskomiteen 10. oktober og debatt i Stortinget 20. november i år. NLA og Medfred deltok sammen med Nei til atomvåpen og Den norske Pugwashkomite i høringen og

har også bidratt med flere avisinnlegg angående viktige temaer i meldingen. Det er viktig at ikke-spredning og nedrustning settes på dagsorden, og meldingen inneholder mange gode analyser av status på feltet (se ellers

omtale i Medlemsblad 3-2007 og 2-2008). Allikevel synes vi regjeringen er for defensiv i forhold til sin erklærte målsetting om en atomvåpenfri verden. Vi ønsker oss en større konkretisering av tiltak for avskaffelse av atomvåpen, for endring av NATOs atomstrategi, for atomvåpenfrie soner og mot rakettskjold. Meldingen og behandlingen av den er ellers nærmere omtalt i dette nummer av Medlemsbladet. Det har som vanlig vært liten mediaoppmerksomhet om denne type saker.

Vi går inn i det nye året med håp om at forandring er mulig! En gledelig jul og et godt nytt år ønskes alle våre lesere!

Deatnu/ Tana, desember 2008

Tordis Sørensen Høifødt
leder

Norske leger mot atomvåpen

NLA er den norske avdelingen av International Physicians for the Prevention of Nuclear War (IPPNW), som i 1985 fikk Nobels Fredspris for sitt opplysningsarbeid om de medisinske virkninger av atomkrig. I år feirer den norske organisasjonen sitt 25-års jubileum.

NLA er åpen for leger og medisinske studenter og har i dag rundt 1100 medlemmer. Formålet er "å spre opplysning om medisinske konsekvenser av atomkrig og arbeide for kjernefysisk

nedrustning og redusert fare for atomkrig. En viktig del av dette arbeidet er å påpeke at også forskning, utvikling og utplassering av atomvåpen har sammenheng med de alvorlige problemer verden står overfor når det gjelder miljø og økonomisk utvikling".

I likhet med IPPNW, arbeider NLA også med totalforbud mot landminer, krigens virkninger på barn, og ikkevoldelige konfliktløsninger.

en tryggere verden uten atomvåpen

Innhold

Hva skjer i ICAN? s 5

Indias atomoffensiv s 6

Verdenslansering av Medical Peace Work s 8

Target earth s 9

World Conference i Hiroshima s 10

Fredsutdanning for medisinstuender s 12

Rakettforsvar og keiserens nye klær s 14

På vei mot en atomvåpenfri verden s 16

FNs førstekomité for nedrustning s 17

Norges atomvåpenpolitikk under lupen s 18

Rådsmøtet i Oslo s 20

Medlemsbladet for Norske leger mot atomvåpen

ISSN 0808 2111

Redaksjonen

Carl Pintzka og Bjørn Lyngen
Arkitekt Christies gate 4a, 7012 Trondheim
Tlf: 98446627,
e-post: pintzka@legermotatomvapen.no

NLAs sekretariat

Leder: Tordis Sørensen Høifødt
Avd. for Psykiatrisk forskning og
fagutvikling, UNN, 9291 Tromsø
Tlf 77627535, fax 77627530
Priv. Kveldstuav. 7, 9013 Tromsø
Tlf. 77699873 (p), 95934119 (mobil)
e-post: hoifodt@legermotatomvapen.no

Nestleder: John Gunnar Mæland

e-post: john.meland@isf.uib.no

IPPNW Central Office
727 Massachusetts Avenue
MA 02139-3323, USA
Tlf. 617-868-5050, fax 617-8682560
E-post: ippnwbos@ippnw.org
Ex.dir. Michael Christ: mchrist@ippnw.org

Hjemmesider

www.legermotatomvapen.no, www.ippnw.org

Medlemskontingent, priser:

Leger:	300,-
Studenter:	100,-
Postgirokonto:	30601767089

Er du ikke medlem? Ta kontakt med
medlemsansvarlig Astrid Lygren:
lygren@legermotatomvapen.no.

Layout: Carl Pintzka
Trykk: Allkopi, Bergen, i 1300 eksemplarer.

*Forsidebilde: Noen av tilhørerne på rådsmøtet i
Oslo. Ulrich Abildgaard, Per Wium og Per Sundby.
Bak: Anne Alvik. Foto: John Gunnar Meland.*

Redaktørens kommentar

Varför förklara när jag slutat tro?

Vad finns det kvar mer än the biggest blow?

*Den är så hundraprocentigt effektiv
när den tar våra liv*

Åpningslinjene på Ebba Gröns album "Kärlek & Uppror" fra 1981 er betegnende for en periode der spenningen mellom NATO og Warszawapakt-landene nærmet seg frysepunktet. Sangen fikk tittelen "800°" og handler om konsekvensene av en atomkrig. De temperaturmessige ytterpunktene blir et makabert lyrisk bakteppe for nettopp dette scenariet.

Punkmusikken har alltid forsøkt å karakterisere sin samtid. Tross det nesten umodne lydbildet, de tilsynelatende enkle tekstene og den aggressive fremtoningen blir musikken mange steder anerkjent som nærmest historisk dokumentasjon. Punk må i enkelte tilfeller ses på som en opposisjon til det etablerte samfunnet, selv om satiriske undertoner preger tekstene vel så mye som skrikende slagord.

*The ice age is coming, the sun's zooming in
Meltdown expected, the wheat is growing thin
Engines stop running, but I have no fear
Cause London is drowning and I, live by the river*

Det insisterende budskapet til Joe Strummer og The Clash traff som en knyttneve i desember 1979. "London Calling" ble skrevet delvis i frykt etter ulykken ved kjernekraftverket på Three Mile Island i Pennsylvania tidligere samme år. Den samme ulykken ble brukt av den svenske komikeren Tage Danielsson, der han gjorde en farlig troverdig imitasjon av en kjernekraftvennlig politiker som regnet den faktiske ulykken som så usannsynlig at den antakelig ikke hadde forekommet i det hele tatt.

Vi skal ikke tåle så inderlig vel den urett som ikke rammer oss selv: Noe av poenget med "London Calling" var å gjøre publikum oppmerksomme på at det finnes flere farer i verden enn risikoen for flom i Themsen - som innbyggerne i London bekymret seg for da The Clash ga ut albumet. Den lakoniske kommentaren på slutten av refrenget om at det er elva man frykter illustrerer at man er seg selv nærmest. Med imitasjonen til Tage Danielsson skjønner vi at vi selv må problematisere valgene vi gjør i samfunnet. Hvis vi ender opp med å bli manipulert av politikere og meningsyttere som uvegerlig vil prioritere næringsinteresser først, er vi på vei i en farlig retning.

Idet 2008 går mot slutten skal verdens foreløpig ledende supermakt skifte leder. Forhåpentligvis betyr dette et nytt regime for atomvåpenpolitikken, men under Bush har USA/NATO og Russland beveget seg lengre fra hverandre. Forholdet mellom andre viktige nasjoner er på ingen måte hjertelig. situasjonen i Midtøsten er som alltid uavklart, India og Pakistan er igjen i tørtene på hverandre og Kina skyr få midler i sin voldsomme vekst som maktfaktor. Det er vi selv som må engasjere oss, og gjennom ideelle organisasjoner som krysser landegrensener har vi muligheter til å påvirke. Vi skal ikke slutte å bekymre oss.

Riktig godt nyttår til dere alle!

Moskva 17.-18. november

Felles russisk-europeisk IPPNW-møte i Helsinki våren 2009 planlagt under dialogseminar i Moskva.

Bjørn Hilt
Chairman, IPPNW
hilt@legermotatomvapen.no

En konvensjon mot atomvåpen, effekter av regional bruk av atomvåpen og fjerning av atomvåpen fra alarmberedskap var sentrale tema da en gruppe fra IPPNW og den russiske foreningen møtte russiske politikere fra Dumaen og regjeringen under et dialogseminar i Moskva 17. og 18. november i 2008. Tiden ble også benyttet til planlegging av et felles regional møte for nasjonale foreninger fra Russland/CIS og Europa. Hovedtema for møtet blir koordinerte og felles kampanjer for atomvåpennedrustning i både Europa og Russland. En håper på mange både leger og studenter fra begge regioner. Planlegg derfor å dra på IPPNW-møte i Helsinki fra 24. til 26. april 2009 for å være med på videre bygging av fred, nedrustning og vennskap over grensene.

Vi rydder i medlemsarkivet!

Til tross for iherdig vedlikeholdsarbeid, trenger vårt medlemsarkiv en opprydding. I høst har styret arbeidet spesielt med de medlemmer som utestår med kontingentinnbetaling, og funnet at en del har endret adresse. Vi er imidlertid helt avhengige av at medlemmene på eget initiativ melder adresseforandring til oss og oppfordrer derfor alle til å gjøre dette umiddelbart.

Vi ønsker også å bygge opp medlemsarkivet med e-postadresser og ber nye og gamle medlemmer om å sende oss dette.

Personer som over flere år ikke betaler sin medlemskontingent, må dessverre gå ut av medlemsregisteret. Vi oppfordrer derfor alle som fortsatt er skyldig medlemskontingent for 2008 eller tidligere år, om å gjøre opp for seg.

Foreningens drift er helt avhengig av kontingenten. Utestående medlemskontingent (kr 300 per år for leger, kr 100 per år for studenter) bes innbetalt til konto:

3060 17 7089.

Adresseendring og e-postadresse kan meldes til:

Hva skjer i ICAN?

ICAN – International Campaign to Abolish Nuclear Weapons – er IPPNWs internasjonale kampanje for å avskaffe atomvåpen. Kampanjen startet i 2007 (se artikkel i forrige medlemsblad) og har fått voksende internasjonal tilslutning.

**John Gunnar Mæland
og Kirsten Osen**
nestleder og rådsmedlem i NLA
osen@legermotatomvapen.no

Rudd-kommisjonen

Høstens aktiviteter i ICAN har vært dominert av nyheten om det australsk-japanske initiativet for å etablere en internasjonal kommisjon for kjernefysisk ikke-spredning og nedrustning, den såkalte Rudd-kommisjonen (oppkalt etter Australias statsminister Kevin Rudd). Kommisjonen ledes av Gareth Evans, Australia og Yoriko Kawaguchi, Japan. Tilman Ruff, som har vært sentral i å bygge opp ICAN, er rådgiver for Evans. For Norge er det spesielt interessant at Gro Harlem Brundtland er blitt medlem av kommisjonen, som ellers består av representanter fra alle atomvåpenstatene (unntatt Nord-

Korea) og fem andre land.

Kommisjonen vil arbeide for en global konsensus om kjernefysisk nedrustning og ikke-spredning frem til den avgjørende tilsynskonferansen for Ikke-spredningssavtalen i 2010 (NPT Review Conference 2010). ICAN arbeider for at en konvensjon vil være et hovedpunkt i kommisjonens anbefalinger.

På oppfordring fra ICAN, har NLA tatt kontakt med Gro Harlem Brundtland, for å gratulere henne med dette viktige vervet og fortelle henne at over 1000 norske kolleger håper på at kommisjonen lykkes i sitt arbeid. I vårt leserinnlegg i

Dagsavisen 23.10.08 "Gro jobber mot atomvåpen", ved K.Osen og H.A.Holm, gjorde vi oppmerksom på hennes engasjement, noe som til da ikke hadde vært omtalt i pressen. ICAN har tidlig tatt kontakt med kommisjonsmedlemmene for å fremme IPPNWs synspunkter, spesielt om en bindende internasjonal konvensjon mot atomvåpen.

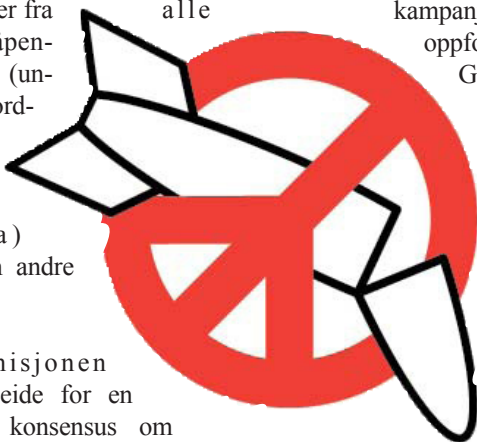
Høstens FN-sesjon

Generalforsamlingen i FN ledes i høst av den tidligere nicaraguanske utenriksminister Miguel d'Escoto Brockmann, som snakket inspirerende om behovet for fornyet innsats i kjernefysisk nedrustning i sin åpningstale (se egen sak). ICAN sendte ham og andre sentrale FN-ledere sterke oppfordringer til å la atomvåpenspørsmål bli en viktig del av den 63. sesjon. Som ledd i denne kampanjen, har NLA sendt liknende oppfordring til utenriksminister Jonas Gahr Støre og til Norges delegasjoner i New York og Genève.

tarians for Nuclear Non-Proliferation and Disarmament (PNND) om en konvensjon. Vi har hatt et møte med gruppen og de 15 medlemmene sto på distribusjonslisten for informasjon under forberedelsene til debatten om meldingen i Stortinget. Vi hadde dessuten personlige møter med noen av dem. To av dem pluss forsvarsministeren deltok på PNNDs møte i Pugwash i juli, som også behandlet spørsmålet om en konvensjon.

Norge representert på ICANs hjemmesider

NLAs søsterorganisasjon i Australia arbeider aktivt for å utvikle ICANs hjemmesider, og har også laget en egen side for Norge: www.icanw.org/norge. NLA har trykket opp et antall av ICAN-brosjyrer som kan benyttes ved møter, demonstrasjoner og andre arrangementer. Noen ble delt ut på globaliseringskonferansen i Oslo i november.

ican

**internasjonal kampanje
for avskaffelse av atomvåpen**

Stortingsmeldingen

NLAs engasjement i St.meld. nr.27 (2007-2008) Nedrustning og ikke-spredning har i stor grad vært fokusert på spørsmålet om en konvensjon mot atomvåpen. For detaljer, se vår artikkel "Norges atomvåpenpolitikk under lupen" annet sted i dette nummer. I tillegg til det som nevnes der, har NLA sammen med NTA og Pugwash hatt kontakt med de norske medlemmene av Parliamen-

NLA beklager

I NLAs medlemsblad nummer 2/08 ble det gjort noen feil under bearbeidingen av artikkelen "Introduksjon til kjernevåpen" på side 11-13, noe som gjorde at artikkelens fotnoter falt ut. Vi beklager på det sterkeste, og har lagt ut en oppdatert pdf-utgave av bladet på våre hjemmesider.

Indias atomoffensiv

India er som kjent blant verdens "ikke-offisielle" (men de facto) atommakter og står sammen med Pakistan, Israel og Nord-Korea utenfor ikke-spredningsavtalen (NPT). India har også valgt å stå utenfor Provestansavtalen (CTBT) og i 2003 gjennomførte de sin første ordentlige prøvesprengning.

Mari Jetlund

*på utvekslingsopphold i Sør-India
marijetlund@hotmail.com*

Det er estimert at de besitter ca. 50-60 atomstridshoder per dags dato, men indiske myndigheter er veldig tilbakeholdende med slik informasjon. Det er likevel mye som tyder på at Indias ambisjoner og kapasitet er økende, med utvikling av et eget missilforsvarssystem og utviding av våpenarsenalene.

Hittil har landet ført en no-first-use-strategi, men dessverre har myndighetene gradvis beveget seg bort fra dette standpunktet. At India er slik på offensiven bør sees i sammenheng med et ønske om fast plass i FNs sikkerhetsråd og selvfølgelig med den langvarige konflikten med Pakistan. India har flere ganger uttrykt sterk misnøye med nabolandets atomsamarbeid med Kina, og svarer nå med sin nylig inngåtte avtale med USA.

Premissene for den indisk-amerikanske atomavtalen

Avtalen skal besørge amerikansk assistanse til Indias sivile kjerneenergi-program og utvide samarbeid i energi- og satelittspørsmål. Dette innebærer bl.a. at India må godta økt transparens i form av IAEA-inspeksjon av sine sivile fasiliteter. Likeledes må India fortsette sitt prøvesprengningsmatorium og styrke sikkerheten rundt sine våpenarsenaler. Videre lover de å forhindre spredning av teknologi og fissilt materiale. Til gjengjeld får India kjøpe amerikansk teknologi, materiale og utstyr for anriking av uran og reprosessering av plutonium, hvilket utgjør potensiale for å utvikle atomvåpen.

Proessen

Samtaler mellom India og USA ble initiert allerede i 2005. USA ser dette som en mulighet til å tjene gode penger og samtidig ta over Russlands rolle som

Indias hovedforsyner av fissil teknologi. Samarbeidsavtalen ble imidlertid ikke godkjent av Nuclear Suppliers Group (NSG) før i september i år, for deretter å bli endelig vedtatt av Kongressen i oktober. Forslaget ble først avvist av NSG, men etter at USA hadde øvet sterkt press på mange av de 45 medlemslandene ble det til slutt enighet på overtid. Norge var i utgangspunktet blant de landene som stilte seg skeptiske til avtalen. De ville stille krav om at alt samarbeid må opphøre dersom India bryter sine prøvesprengningsforpliktelser og at India burde forplikte seg til å signere Provestansavtalen. Dessverre bøyde Norge av for USAs press. Jonas Gahr Støre uttalte i en tale 24. oktober at avtalen ikke var "perfekt", men at alternativet ville være at India ble ytterligere fjernet fra de avtaler og normer som gjelder på det internasjonale nedrustnings- og ikke-spredningsrådet.

Gode grunner til skepsis

Tilhengerene av avtalen fremhever nettopp dette - at India trekkes nærmere internasjonale ikke-spredningsbestrebelsler og rustningskontroll. Og videre at India, i motsetning til sitt naboland Pakistan, i flere år har vist seg om en "ansvarlig" atommakt som tar ikke-spredning på alvor. I 2005 underskrev India "the WMD-Act" som kriminaliserer handel med og spredning av sensitiv teknologi.

IAEA, ved Mohammad El-Baradei uttalte etter et møte med USAs uten-

George W. Bush og Manmohan Singh.

riksminister at han ser på avtalen som en vinn-vinn-situasjon, der en får India med i et nedrustningssamarbeid, og at han håpet at den amerikanske kongressen ville se det likedan.

Kritikere vil derimot mene det motsatte - at avtalen er et brudd på ikke-sprengningsforpliktelsene nedfelt i NPT. Noen vil til og med hevde at avtalen kan sees på som en "nuclear proliferation deal" som vil tjene som modell for andre land som vil skaffe seg liknende avtaler. Reelle eksempler vil være Russland-Iran og Kina-Pakistan (som ser ut til å ønske å utvide sitt samarbeid).

Man regner dessuten med at Iran vil merke seg at en letter forpliktelsene for India - et ikke-NPT-land. En slik manifestering av USAs dobbeltmoral kan gi Iran påskudd til å fortsette sin anrik-

ing av uran. Et annet kritisk punkt ved avtalen er at bare Indias sivile reaktorer, ikke militære, vil bli underlagt IAEAs kontroll (dvs bare 14 av totalt 22 reaktorer).

Inderes holdninger

Indiske myndigheter holdt kortene tett til brystet helt fram til avtalen var mer eller mindre i boks. Men fra den tid har saken fått stor mediedekning og later til å være relativt godt kjent blant folk.

Ved sykehuset jeg er, Christian Medical College i Vellore har jeg forsøkt å spørre både medisinstudenter og leger om hvordan de ser på det nylig initierte samarbeidet med USA. Alle har lest om det i avisene, men jeg får inntrykk av at

få har gjort seg opp noen mening eller gjort seg noen tanker i det hele tatt vedrørende tilknytningen til amerikanerne eller satsingen på kjernekraft. Jeg får dessuten inntrykk av at Indian Doctors for Peace and Development (IDPD)–IPPNWs sosterorganisasjon i India - er lite kjent ved sykehuset. Forståelig nok virker det som om legene her er opptatt av alle utfordringene de møter lokalt snarere enn internasjonale politiske spørsmål.

Ifølge undersøkelser gjort av The Times of India er inderne generelt mer bekymret for landets økonomi og inflasjon enn for en eller annen abstrakt avtale om atomkraft. Videre skriver The Times at inderne mener å ha fått et varmere forhold til USA de siste par årene (dog

rangerer de landet som både aggressivt og lite tillitsvekkende.) Blant de sterkeste motstanderne finner en imidlertid kommunistpartiet – som ikke ønsker et avhengighetsforhold til amerikanerne – og hinduistiske nasjonalister som ikke ønsker begrensinger for landets prøvesprengninger(!). Likevel blir avtalen ifølge media ansett som en av statsminister Singhs største bragder i løpet av sin fire år lange regjeringperiode.

Kilder:

Aftenposten.no, The Hindu (on net), Nei til Atomvåpen-avisa, Det norske Utenriksdepartement, Council of foreign relations (cfr.org), truthout.org, BBC.co.uk, The Times of India m.m.

World Medical Associations uttalelse om kjernevåpen

World Medical Association Statement on Nuclear Weapons

Adopted by the 50th World Medical Assembly Ottawa, Canada, October 1998 and amended by the WMA General Assembly, Seoul, Korea, October 2008

The WMA Declarations of Geneva, of Helsinki and of Tokyo make clear the duties and responsibilities of the medical profession to preserve and

safeguard the health of the patient and to consecrate itself to the service of humanity. The WMA considers that it has a duty to work for the elimination of nuclear weapons.

Therefore the WMA:

- condemns the development, testing, production, stockpiling, transfer, deployment, threat and use of nuclear weapons;
- requests all governments to refrain from the development, testing,

production, stockpiling, transfer, deployment, threat and use of nuclear weapons and to work in good faith towards the elimination of nuclear weapons; and

- requests all National Medical Associations to join the WMA in supporting this Declaration and to urge their respective governments to work towards the elimination of nuclear weapons.

Verdenslansering av Medical Peace Work

Nå kan leger, medisinerstudenter og helsepersonell over hele verden forbedre sin fredskompetanse. Ideen til det nettbaserte kurset Medical Peace Work ble utviklet i Tromsø for nærmere fire år siden, og 11. mars 2008 ble kurset lansert i New Delhi (India), Berlin (Tyskland), Mexico City (Mexico), Amsterdam (Nederland), London (Storbritannia) og Tromsø.

Klaus Melf

NLA-styret
melf@legermotatomvapen.no

Kurset er det første i sitt slag på verdensbasis. Ny teknologi er tatt i bruk for å utvikle et undervisningskonsept som tilbyr sju moduler beregnet på leger, medisinerstudenter og helsepersonell uansett nasjonalitet og økonomiske ressurser.

”Alt du trenger for å gjennomføre dette kurset er en pc med internett-tilkøpling,” sier Michael Rowson, direktør ved Cen-

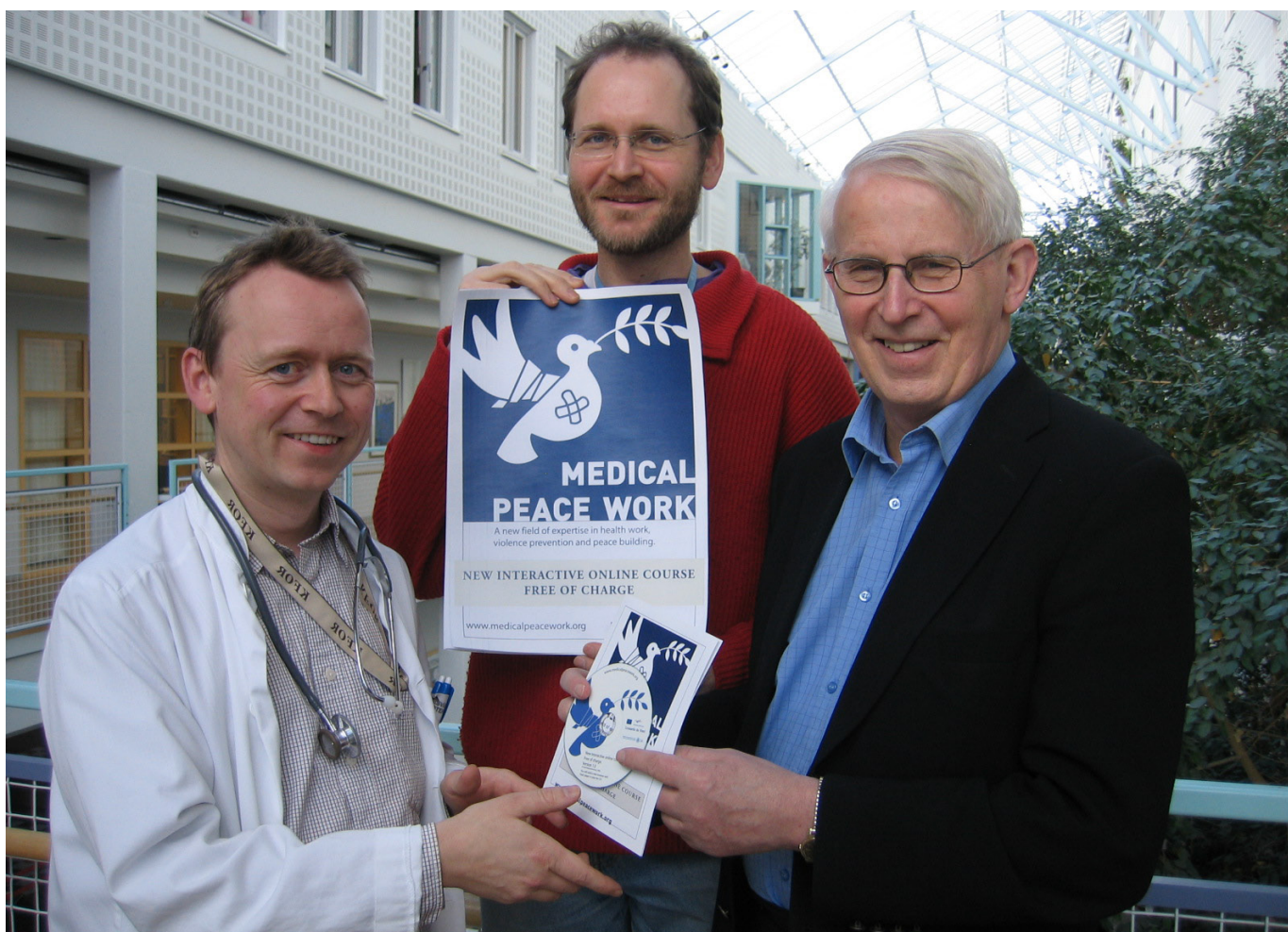
tre for International Health and Development, University College London. Han er også redaktør av læreboka til Medical Peace Work. ”En CD-ROM med hele kursinnholdet er i tillegg tilgjengelig for dem som ikke har internett. Vi ønsker at så mange som mulig skal ha tilgang til Medical Peace Work.”

Med økonomisk støtte fra EU har elleve partnere fra Norge, Tyskland, Holland, Slovenia og Storbritannia jobbet sammen over to år for å utvikle kurset. Arbeidet har vært koordinert av Senter for Internasjonal Helse ved Universitetet i Tromsø og Universitetssykehuset Nord-

Norge.

”Vi ønsket å bygge opp et nett-basert kurs som viser hva det går an å gjøre med ny web-teknologi. Samtidig ville vi lage noe som er gratis og brukervennlig,” sier Klaus Melf, lege og prosjektleder for Medical Peace Work. ”Mulighetene som helsesektoren har til å jobbe for fred er altfor omfattende til å presse inn i en liten forelesningssal!”

For mer informasjon om Medical Peace Work, besøk:
<http://www.medicalpeacework.org>

På Universitetet i Tromsø er det Ole Danbolt Mjøs, medisinsk professor, styreleder ved UiTs Senter for Fredsstudier og leder for den norske nobel-komiteen, som overrekker det første eksemplar av Medical Peace Work på CD-ROM til en fremtidig bruker: Assistentlege ved arbeids- og miljømedisinsk avdeling på UNN, Morten Skandfer. I bakgrunn: prosjektleder Klaus Melf.

Target Earth - europeisk studentkonferanse IPPNW 2008

Cecilie Horvei
MedFred Trondheim
 cecilh@stud.ntnu.no

Denne gangen var det Nederland som organiserte den 19. studentkonferansen i Europa. Amsterdam var kommet i vinterstemning med utelys langs kanalene og Sinterklaas og Zwarte piet rett rundt hjørnet. Over 80 studenter fra 22 deltakerland var samlet den siste helgen i november for å diskutere og knytte bånd på tvers av landene. Fra Norge var vi godt representert med åtte studenter, to fra hvert universitet. At den norske delegasjonen var stor betyr at det er studentengasjement ute og går, og samtidig er vi takknemlige for den reisestøtten vi får fra NLA sentralt. Å registrere at det er fungerende studentavdelinger i alle de norske universitetsbyene er en gledelig beskjed.

Programmet for konferansen var godt sydd sammen, og hver dag hadde sitt eget undertema. Den første konferanse dagen var temaet atomvåpen og terrorisme. Herman Spanjard fra NVMP (IPPNW-Nederland) begynte felles foredragene med å fortelle fra sin tid som student, og med sin talerkunst inspirerte han oss til å fortsette det arbeidet vi gjør på studentnivå. Han benyttet anledningen til å understreke at det er på plass konvensjoner mot biologiske, kjemiske og klasevåpen, og nå er tiden inne for en konvensjon mot atomvåpen.

Etter en lang dag med først foredrag og deretter tre ulike workshoper var det på

tide med en "kulturell aften". Dette har vært et fast innslag på studentkonferansene, og alle deltakerlandene tar med seg litt mat og drikke som er særegent for sitt land. Det ble som en kulinarisk reise gjennom Europa med alt det gode de forskjellige stedene har å by på. Tradisjonelle sanger og selskapsleker fikk vi prøvd oss på og, danskene var særlig gode på dette.

Ulike syn på krig og helse var neste dags overordnede tema. Cæcilie Buhmann hadde tatt turen til Amsterdam og lærte oss mer om fred og helse. Siden første verdenskrig har trenden i krig snudd seg til at andelen sivile liv som går tapt i krig stadig øker. I en del situasjoner er sivilbefolkningen mål for væpnede angrep. Fred kan defineres på flere måter alt fra fravær av krig til gjensidig nytte av situasjonen. Noe av det som karakteriserer medisinsk fredsarbeid er at det kan utføres på mange ulike nivåer. Mesteparten av arbeidet gjøres som forebygging, også etter konflikten er ferdig for å unngå tilbakefall. Det finnes både primær, sekundær og tertiær forebygging. Tertiær forebygging kan være å samle inn våpen etter en voldelig konflikt, mens sekundær forebygging er med på å begrense skader under konflikten. Jobben som IPPNW gjør er et eksempel på primær forebygging, å hindre noe før det skjer. En annen karakteristikk av medisinsk fredsarbeid er at det tar fordelen av overlappen mellom fred og helse. Hvorfor skal akkurat leger og helsepersonell bry seg om fred og fredsarbeid? Respekt, aksept og at man opplæres til å lege skader uansett

hvilken side av konflikten den skadde skulle tilhøre er faktorer som taler for dette. Samtidig er det ulemper med at leger er fredsarbeidere, og man kan ikke alt selv om man er utdannet lege. Buhmann nevnte også arbeidet som Klaus Melf har bidratt til rundt medisinsk fredsarbeid. I to lærerike workshoper om voldelig konflikt og helse, og om globalisering og helse fikk vi brynt oss på hvordan disse to temaene påvirker helse. En del av opplegget rundt disse to workshopene er å lære opp nye studenter til å lære kunnskapen videre. Med et enkelt oppsett i bunn og noen gode kasuistikker kan det lett la seg gjenta her hjemme.

En av de faste oppgavene på de europeiske studentkonferansene er å velge en ny europeisk studentrepresentant (ESR). Carlos Ferreira fra Portugal ble valgt inn som ny ESR, og han har erfaring fra å arrangere den forrige studentkonferansen i Porto. Wenjing Tao fra Sverige, som for tiden er en av to internasjonale studentrepresentanter, understreket viktigheten av samarbeidet mellom studenter og leger i årene som kommer, og at dette må styrkes videre. Med Target Earth som hovedtema, hadde vi selvsagt en Target-X som avslutning på konferansen. I hvite frakker tok vi med oss flygeblad og gikk ut i Amsterdams gater og informerte unge og gamle om atomvåpentilstanden i Nederland. Med Target-X frisk i minne dro vi hjem og ble på ny inspirert til å ta fatt på store og små oppgaver som venter oss.

2008 World Conference against A and H Bombs

I forbindelse med minnedagene for atombombingene av Hiroshima og Nagasaki holdes siden 1955 hvert år en internasjonal konferanse, World Conference against A & H Bombs. I år hadde jeg gleden av å representere Norske Leger mot Atomvåpen (NLA) på arrangementene i Hiroshima, sammen med Ole Kopreitan og Tor Berger Jørgensen fra Nei til Atomvåpen, samt Siri Svanemyr Eriksen fra Ungdomsrådet i Larvik, sponset av Nei til Atomvåpen.

Jon B. Reitan
styremedlem NLA
reitan@legermotatomvapen.no

Delegasjonen reiste sammen via Helsinki til Osaka hvor vi, visstnok i motsetning til ved tidligere konferanser, ikke ble møtt. Men Tor Berger Jørgensen, nå biskop i Bodø, hadde vært mange år som misjonær i Osaka og snakket utmerket japansk, så vi fikk ordnet billetter med Shinkansen (de berømte japanske lyn-togene) til Hiroshima. Vel fremme gikk det ekspress til møtelokalet hvor vi med jetlag hørte flere gode appeller før vi tordnet inn på hotellet for de første par netter.

Medisinske kongresser har ofte forholdsvis få innledende plenums-møter og hilsnings og domineres av fagspesifikke programmer. Men i fredsarbeide representerer politiske vurderinger og initiativer både fra NGO'er, regjeringer og offentlige organer de faktiske fagforedrag. En rekke delegater hadde viktige posisjoner i sine land, mens andre representerte overlevende/stråleskadde, de såkalte hibakushaer, eller interesseorganisasjoner, eller møtte ut fra egne personlige motiver. Det generelle fredsperspektivet var like sterkt som det rene atombombeperspektivet. To kvinner talte fra krigførende land,

Celeste Zappala som mor til en amerikansk soldat, han hadde falt i Irak rett etter han ble sendt dit, Mariam Rawi med slør og med fotoforbud fra den revolusjonære afghanske kvinneforening. Og selv om de kunne mislike hverandres land kunne de forenes mot krig.

Konferansen besto egentlig av to deler, et innledende mer faglig internasjonalt møte over 2½ dag etterfulgt av selve hovedkonferansen over 2 dager mer fokusert på minneaspektet og fredsarbeidet, begge deler dels in plenum og dels som workshops. For Hiroshimas vedkommende munnet konferansen ut i minnemarkeringen 6.august, dagen for bombingene. Konferansen fortsatte i Nagasaki men hvor bare Ole Kopreitan deltok.

Det var en rekke workshops, noen mer teknisk pregete, som var meget interessante. Men hovedtemaene på første del var "Let's make 2010 a turning point to achieve a nuclear weapon-free world", "Global actions of grass.roots movements", og "Making the voices and struggles of Hiroshima/Nagasaki hibakusha and nuclear victims known to the world". Det første temaet henspiller på revisjonen av Non Proliferation Treaty (NPT) som skal gjøres i 2010. Møtet vedtok til slutt et memorandum hvor man frem mot dette også vil arbeide for

en konvensjon mot atomvåpen, gjerne gjennom International Campaign to Abolish Nuclear Weapons (ICAN) som støttes av NLA. Norsk politikk har ellers vært at man ikke vil utfordre noen land med å kreve en slik konvensjon da dette kunne svekke arbeidet for en videreføring av NPT. I den senere hilsningsstalen fra utenriksminister Jonas Gahr Støre, fremført av vår ambassades Chargé d'Affaires Tor Dahlstrøm, var det da også mye om NPT men intet om noen konvensjon. Det andre temaet var et strategitema, mens det siste hadde en uvanlig bredde. Hilsnings fra Paul Ahpoj fra Fiji-øyene, fra Abacca Anjain-Meddison fra Rongelapatollet (Marshalløyene) og andre prøvesprengningsområder, fra Milya Kavirova fra Chelyabinsk og andre viste en internasjonal solidaritetskontakt blant mennesker utsatt for nukleære katastrofer og som var ukjent for meg.

Av spesiell interesse var innlegget fra Baek Young Ki fra Korea. Han representerte koreanske atombombeofre. Japan annekterte Korea i 1910 og i 1945 var det en rekke koreanske arbeidere mer eller i sær mindre frivillig i Hiroshima og rustningsindustrien. Disse har ikke vært tatt med i kohorten av overlevende og som kalles "Life Span Study" men utgjorde opp i mot 10% av befolkningen i Hiroshima i 1945, gjerne lokalisert sentralt i forbindelse med de militære anlegg. Så vidt jeg kan forstå vil en eventuell inklusjon av disse i ko-

horten kunne modifisere risikoestimatene til dels betydelig, i den grad gruppen lar seg rekonstruere.

Det er lett å se tragedien i Hiroshimabombene og å se Japan som offeret. Det var derfor bra at det også var innlegg som problematiserte Japans aggressive ekspansjonspolitik i første halvdel av forrige århundre, med invasjonene i Kina, Malaysia, Filippinene og andre steder, og at det foregikk grusomheter som enda ikke er fullt tilgitt i Øst-Asia. Japans eget oppgjør med krigen har kanskje sittet lengre inne enn for eksempel i Tyskland. Uten at dette moment rettferdiggjør atombombingene slik det tidvis har blitt fremstilt i amerikansk retorikk.

Hovedarrangementene i del 2 ble holdt i en lokal idrettshall og med over 5000 deltakere. Den samlet de internasjonale delegater, en rekke miljøgrupper og antiatomdemonstrerende grupper, hvorav noen hadde gått lange fredsmarsjer med vimpler og faner. Vi internasjonale delegater måtte fremvises på scenen, og ved avslutningen ble vi loset ut gjennom rekker av hibakushaer og etterkommere som alle trykket oss i hendene og takket for solidariteten. Jeg følte dette faktisk var svært oppriktig ment, jeg trykket over 150 i hendene og ble takket overstrømmende, faktisk en av de sterkeste opplevelsene.

Minneseremonien om morgenen 6. august samlet omkring 50 000 deltakere. Dagen er fridag i Hiroshima. Hiroshimas borgermester og Japans statsminister talte. Det var en varm litt fuktig dag, akkurat som i 1945. Dempet sørgemusikk ble fremført av et brassband på over 200 skoleelever og et svært kor.

På klokkeslettet hvor bomben eksploderte ble det slått på fredsklokken og sluppet en stor flokk hvite duer (tilhørende brevduklubber i området). For øvrig var det interessant at japanske nasjonalister/fascister holdt aggressiv motdemonstrasjon med høytalerbiler, diskret isolert av politiet et stykke unna men godt hørbare. Dagen før var de fremført i frihet og hyllet da den japanske imperialismen som i deres øyne var blitt forrådt av bløtaktige kapitulerende japanere. Biskopen, som jo kunne japansk, sa det var et særdeles rart språk de brukte, uegnet for oversettelse.

Men enda mer stemningsfullt var det om ettermiddagen og kvelden. På gatehjørnene kunne man kjøpe lykter til å sette lys i og som ble satt ut på elven. I uendelige rekker kom familier og enkeltpersoner, skrev hilsninger og ønsker

Oppover på grunn av tidevannet som reverserte retningen. Og det var band med vokalist som spilte sentimentalt på elvebredden, men også japansk popmusikk som gjorde det hele til en underlig blanding av sørgehøytid og folkefest med barn og gamle.

Men personlig var det også en opplevelse å bo tre dager privat i en japansk barnefamilie. Med bleieskift, leksehøring og alt som hører til i en familie, og biskopen og jeg som sov på madrasser i stua. Slik sett er Hiroshima hjemsted for moderne mennesker, en moderne storby med skyskrapere og stor trafikk og ikke kun et minnesmerke over en tragedie. Og med unge mennesker som ikke bare ser bakover men fremover. I vår sammenheng må vi også se fremover og arbeide for at en liknende tragedie aldri skjer igjen.

på lyktene og satte dem ut på elven. Og etter som mørket falt på ble det bølgende lyskjeder som gled oppover elven.

Hva skjer med fredsutdanning for norske medisinstudenter?

Fredsutdanning har mange ansikter. Innenfor fredsstudier finnes det forskjellige tradisjoner for fredsutdanning, avhengig av kulturell og ideologisk bakgrunn.

Klaus Melf

NLA-styret
melf@legermotatomvapen.no

Fredsutdanning kan ha følgende fire tilnærminger, som alle er viktige for å forstå problemet med volden og for å se handlingsmuligheter:

1. Noen i fredsutdanningsfeltet velger å fokusere på beskrivelsen av voldens forekomst og grusomhet, og håper på den måten at folk avstår fra voldsbruk (for eks. anti-krigsfilmer).
2. Andre ser nærmere på mekanismer av vold, og ønsker å forstå underliggende årsaker av konflikter og hvilke faktorer bidrar til eskalering. Gjennom reduksjon av risikofaktorer kan volden forebygges.
3. Fredsutdanning kan også tegne en visjon av en bedre verden, hvor individer og samfunn lever i fred med seg selv og andre. Det kan inspirere folk til å lengte etter en annen realitet.
4. Og til slutt, så kan fredsutdanning også se på strategier og tiltak for å komme nærmere visjonen. Under denne tilnærmingen ligger for eks. kapasitetsbygging innenfor ikke-voldelig konflikthåndtering.

Det varierer også i stor grad hvilke former (direkte, strukturell, og kulturell) og nivåer (mega, makro, mesa, mikro) av vold og fred (Galtung 1996) som blir tatt opp i slik utdanning. Selv om de fleste av oss tenker på krig når vi hører ordet fred, så kan fredsutdanning også utfordre temaer som familievold, vold mot en selv, systematiske krenkelser av menneskelige grunnbehov, eller tema voldskultur. For Magnus Haavelsrud kan fredsutdanning skilles i tre tematiske områder: nedrustning, menneskerettigheter og utvikling (Haavelsrud 2004). For andre er også klima- og miljøspørsmål et fredsrelevant tema, fordi en ser det som vold mot framtidige generasjoner, eller en regner med at miljøødeleggelse fører til voldelige konflikter (Barash, Webel 2002).

Hvorfor fredsutdanning for helsepersonell?

Det viktigste argumentet er nok at krig, tortur, og andre former for maktmisbruk er et alvorlig helseproblem. Vold ødelegger helse og liv av pasienter og samfunn. Vold kan også ramme helsepersonell selv, eller skade helseinfrastruktur. Og, ikke minst, behandlingen av voldens symptomer bruker opp store personelle og finansielle ressurser fra helsesektoren.

Et annet aspekt er at også leger og annet helsepersonell kan misbruke sin egen maktposisjon og bli voldsutøver (for eks. i tilfellet av kvinnelig omskjæring) eller kan være del av en voldsstruktur (for eks. medvirkning i utvikling av ny våpenteknologi). Det er kanskje særlig et etisk spørsmål at helsepersonell lærer om deres profesjonelle risikoer av å bidra til nød og lidelse.

Om helsepersonell, på den andre siden, kan noe om voldsforebygging og fredsfremming, og kanskje blir inspirert av kolleger eller helsefaglige organisasjoner som gjør fredsarbeid, så er det mer sannsynlig at de selv engasjerer seg for fred; ikke minst, fordi fredsarbeid er forebyggende helsearbeid.

Viktige stemmer for fredsutdanning

FNs Generalforsamling i 1978 ber alle regjeringer og statlige og ikke-statlige internasjonale organisasjoner "to take steps to develop programmes of education for disarmament and peace studies at all levels." Dette ble bekreftet i år 2000 gjennom A Declaration on a Culture of Peace, som oppfordret til revisjon av utdanningscurricula og tekstbøker, og anmodet om videre initiativer fra utdanningsinstitusjoner.

Betydningen for fredsutdanning spesielt i helsesektoren ble også framhevet i flere FN dokumenter: The Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (1984) oppfordrer alle stater "to ensure that education and information

regarding the prohibition against torture are fully included in the training of ... medical personnel." En forpliktelse for utdanning i helse og menneskerettigheter er uttrykt i The International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights.

Forskjellige aspekter av medisinsk fredsutdanning er etterlyst i FN Generalforsamlingen sin Study of Disarmament and Non-proliferation Education (United Nations General Assembly 2002), Verdens Helse Organisasjonens World Report on Violence and Health (Krug, Dahlberg 2002) og i nøkkeldokumenter for WHO's konsept Health as a Bridge to Peace (Large 1997).

Oppfordringene fra FN organisasjoner ble gjentatt fra fagforeninger som World Medical Association (WMA) og International Federation of Medical Students Associations (IFMSA). IFMSA har, delvis sammen med IPPNW-studenter, organisert flere konferanser til tema krig og konflikt, menneskerettigheter og fredsbygging. I Health through Peace Declaration oppfordrer IFMSA alle medisinske fakulteter å inkludere fredsutdanning i deres curricula (IFMSA and IPPNW 1999).

Hva skal medisinsk fredsutdanning ta opp?

I mars 2004 ble det gjennomført et norsk online spørreundersøkelse med tittelen Fredsmedisin. Fredsengasjerte leger og medisinstudenter ble bedt om å prioritere hvilke konfliktfelt en fredsutdanning for leger skulle ta opp, og hvilke ferdigheter, kunnskaper og verdier som trenges mest for medisinsk fredsarbeid. Undersøkelsen ble besvart av 50 selvidentifiserte leger og 47 medisinstudenter.

68% av deltagerne gav til uttrykk at medisinsk fredsutdanning skulle ta opp temaet "menneskerettighetsbrudd og tortur", 65% valgte "fattigdom og utviklingsbehov", og 62% "flyktninger/migrasjonsproblematikk". Videre fulgte "dilemmaer i humanitært arbeid", "kul-

turell intoleranse, rasisme”, ”krig og terror”, ”globalisering”, ”resursfordeling og Nord/Sør forskningsprioriteringer”, og ”handvåpen og landminer”. Temaet ”masseødeleggelsesvåpen” ble fortsatt prioritert av 30% av deltagerne.

Når det gjelder viktigste ferdigheter som fredsleger trenger, så ble mest prioritert ”kommunikasjon og dialog”(89%), ”respektfull adferd for lokal kultur og kontekst” (59%), og ”formidling av kunnskap og engasjement” (53%). Som viktigste kunnskapsområder ble identifisert ”forbindelse mellom fysisk, mental og sosial helse” (57%), ”den lokale konteksten (kultur, geografi, språk, etc.)” (43%) og ”globale helsespørsmål” (40%). Som holdninger og verdier som trenges mest for medisinsk fredsarbeid, ble framhevet ”medmenneskelighet, humanitær holdning” (65%), ”respekt for andres kultur og kunnskapstradisjon” (63%), ”toleranse, respekt for mangfold” (57%), ”optimisme, tro på forbedring” (53%), og ”ansvar for andres helse og liv” (51%). (Melf 2004)

Modellcurricula for medisinsk fredsutdanning

Medisinsk fredsutdanning er ikke nytt. IPPNW har allerede i 1980-årene jobbet fram et modellcurriculum i Medicine and Nuclear War (IPPNW 1988), som senere ble utvidet til Medicine and Peace (UN Commission on Disarmament Education, IPPNW 1993). Det sist nevnte inkluderte ikke kun helseeffekter av atomkrig, men også av andre masseødeleggelsesvåpen, og hadde til og med moduler på medisinsk etikk, konflikt resolusjon, og på underutvikling som årsak og følge av krig.

Krig og globale voldsstrukturer ble tatt opp i The Global Health Curriculum, som den britiske søsterorganisasjon Medact har utviklet (Medact 2002).

Andre fred-helse-relevante curricula og konsepter er blant annet Medisin/Helse og Menneskerettigheter, Voldsforebygging, Selvmordsforebygging, Medisinsk Etikk, eller Økosystem Helse.

Medisinsk fredsutdanning ved norske universiteter

NLA-studentgruppen i Bergen har i 2000/2001 aktivt jobbet for å få fred-helse-temaer integrert i studieplanen. Studentene utarbeidet et forslag til Undervisningsplan for menneskerettigheter,

tortur og konflikter i det medisinske embetsstudiet, som ble levert til representanter av de forskjellige instituttene. Som følge av dette kom noen fred-helse-relevant undervisning inn i allmenntidmedisin, pediatri, sosialmedisin, medisinsk etikk, internasjonal helse, fysikalsk medisin og rettsmedisin. En fast del av studieplanen i Bergen har også vært et ukekurs i internasjonal helse, hvor medisinstudenter lærte om globale helsedeterminanter og andre aspekter av fattigdom og strukturell vold.

I Oslo har NLA vært medarrangør for et valgfritt emne i Radiobiologi og Politikk i 1999, som inkluderte bl.a. helseeffekter av ioniserende stråling, risiko analyse, atomtrusselen, og psykososiale aspekter av atomkrig.

I Trondheim er noen forelesningstimer om atomvåpen, væpnete konflikter, flyktninger og menneskerettigheter integrert i den medisinske studieplanen.

Tromsø har en modul i katastrofemedisin som inkluderer også aspekter av sosial rettferdighet og solidaritetsarbeid. I flere år har det også vært noen timer undervisning om menneskerettigheter og tortur timeplanfestet i medisinsk historie, samfunnsmedisin og pediatri, som varte inntil foreleseren gikk av i pensjon (Cohn 1996). Siden 2003 har det blitt gjennomført årlig et valgfritt emne i Peace, Health and Medical Work. Emnet er et seks-ukers-kurs, målrettet til medisins-, helse- og samfunnsvitenskapsstudenter, og gir ti studiepoeng på master nivå.

Ved siden av medisinsk etikk og et kurs i selvmordsforebygging, som også kan sees som fred-helse-relevant, så ser det ikke ut at fred-helse-temaer er systematisk integrert i medisinerutdanning i Norge.

NLA ønsker mer fredsutdanning

Ved NLAs årsmøte 2008 ble det bestemt at NLA skal arbeide for å få utdanning om nedrustning, menneskerettigheter og konfliktløsning implementert i de medisinske studieplaner. En arbeidsgruppe bestående av student- og legerepresentanter fra alle fire studiesteder ble opprettet. Ideen er først å kartlegge ennå nøyere hva som allerede finnes, og deretter å komme med konkrete forslag til studieplankomiteene. Vi ber alle NLA-

medlemmer på universitetene, både undervisere og studenter, å støtte dette initiativet. Er du interessert i arbeidsgruppen, så ta kontakt.

Referanser

- Barash D.P., Webel C.P. Peace and Conflict Studies. Thousand Oaks, California: Sage Publications, Inc.; 2002.
- Cohn J. Medical education on violations of human rights: the responsibility of health personnel. Medical Education 1996;30:161-162.
- Galtung J. Peace by peaceful means: peace and conflict, development and civilization. London: Prio /Sage; 1996.
- Haavelsrud M. Target: disarmament education. Journal of Peace Education 2004;1:37-57.
- IFMSA, IPPNW. Health through Peace: A training on conflict prevention, human rights and health. The Hague 1999.
- IPPNW. Medicine and Nuclear War: A Medical Curriculum. Cambridge, Massachusetts: IPPNW; 1988.
- Krug E.G., Dahlberg L.L., et al. World report on violence and health. Geneva: WHO; 2002.
- Large J. Considering Conflict. In: First Consultative Meeting on Health as a Bridge for Peace. Les Pensières, Annecy: WHO; 1997.
- Medact. Conflict and Health. In: Global health studies: Proposals for medical and nursing undergraduate teaching. Edited by Medact. London; 2002.
- Melf K. Exploring Medical Peace Education and a Call for Peace Medicine. Tromsø: University of Tromsø; 2004.
- The World Medical Association. Resolution on the Inclusion of Medical Ethics and Human Rights in the Curriculum of Medical Schools World-Wide; 1999.
- UN Commission on Disarmament Education, IPPNW, et al. Medicine and Peace: A Model Curriculum for Medical Students (draft); 1993.
- UN General Assembly. Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment. In: Office of the High Commissioner for Human Rights 1984.
- UN General Assembly. A Declaration on a Culture of Peace. In: UNESCO; 2000.
- UN General Assembly. Final document of the 10th Special Session on Disarmament: III. Programme of action: 106. In: UN Department of Disarmament Affairs; 1978. <http://disarmament2.un.org/gaspecialsession/10thsesmain.htm>
- UN General Assembly. United Nations study on disarmament and non-proliferation education. Edited by UN Department of Disarmament Affairs; 2002.

Rakettforsvar og keiserens nye klær

USAs intensjoner om rakettforsvar dreier seg både om teknologiutvikling og internasjonal rustningskontroll.

Bent Natvig

*Professor, Den norske Pugwashkomiteen
bent@math.uio.no*

New York Times hadde 16. januar i 2001 en artikkel som omtalte Philip E. Coyle, som da hadde vært sjef for Pentagons operasjonelle våpentesting og evalueringen av disse siden 1994. Om rakettforsvarsplanene uttalte han: "Dette er det vanskeligste Forsvarsdepartementet noensinne har prøvd seg på. Den nødvendige påliteligheten blir ikke lett å oppnå". Spesielt understreket han problemene med å sikre at systemet vil funksjonere under realistiske kamphandlinger der fiendens mottiltak ikke bare kan omfatte narreraketter, men også kjernefysiske eksplosjoner i rommet med sikte på å ødelegge forsvarssystemene ved stråling. Coyle ble raskt byttet ut av Bush-administrasjonen. Våpentestingene siden den gang har gitt ham rett i sin skepsis.

Ut fra egen innsikt i pålitelighets- og risikoanalyse av teknologiske systemer, er det lett å være enig med uavhengige amerikanske forskere som George N. Lewis og Theodore A. Postal som går lenger enn Coyle og hevder at det er helt umulig å utvikle et rakettforsvar med tilstrekkelig høy grad av pålitelighet. Det gjelder selv overfor et begrenset rakettangrep fra "kjeltringstater" som Nord-Korea eller Iran, ikke minst hvis rakettene inneholder kjemiske eller biologiske stridsmidler som fordeles på et stort antall stridshoder. Om bare en rakett trenger gjennom rakettforsvaret, er katastrofen ute. Det er også helt ubrukelig overfor andre og enklere leveringsmidler. Teknologisk sett kan følgelig resten av verden ta det helt med ro og la amerikanerne investere enorme summer i "keiserens nye klær".

Problemet er at president Putin og NATO agerer som om keiseren snart er

påkledd. Dette kan få store ringvirkninger for internasjonal rustningskontroll med økt usikkerhet og uforutsigbarhet slik det ble spådd da USA i 2002 trakk seg fra ABM-avtalen. Selv om USA og Russland skulle komme til en slags midlertidig enighet, vil Kinas rolle være helt avgjørende. Med bare omkring 20 interkontinentale raketter vil Kina etter all sannsynlighet ikke ta sjansen på at USAs rakettforsvar blir en flopp, men vil velge å ruste opp for å sikre en troverdig avskrekking. Dette vil medføre tilsvarende opprustning i India og deretter i Pakistan. Sluttresultatet kan bli at Ikke-spredningsavtalen undermineres ytterligere ved spredning av atomvåpen til enda flere land og ved å umuliggjøre full atomnedrustning i henhold til avtalens artikkel VI. Rakettforsvarsplanene innebærer en reell fare for et nytt atomvåpenkappløp.

Selv om regjeringen i den nylig fremlagte Stortingsmeldingen om nedrustning og ikke-spredning er skeptisk til et amerikansk missilforsvar i Europa, er dette synet bare vagt og indirekte uttrykt gjennom tre setninger. Det hevdes at et missilforsvar isolert sett kan gi økt beskyttelse mot ballistiske missiler innenfor et geografisk område. Som nevnt

over mener imidlertid en rekke eksperter at et missilforsvar fortsatt er en teknologisk drøm. Med basis i denne drømmen bidrar USA/NATO til et nytt atomvåpenkappløp. Selv om det er inngått bilaterale avtaler mellom USA og Polen/Tsjekkia, er dette også en sak for NATO, fordi NATO eventuelt skal gjøre egne systemer kompatible med det amerikanske. Norge uttrykte skepsis på NATOs toppmøte i Bucuresti i april 2008, men var likevel med på et enstemmig kommuniqué som støttet USAs planer. Saken skal behandles på nytt under NATO toppmøtet i 2009. Fredsbevegelsen ønsker at Norge da skal ta klarere stilling mot de amerikanske missilforsvarsplanene.

Russerne oppfatter enhver bygging av amerikanske rakettbaser i Polen eller andre land på dørstokken til Russland som en alvorlig provokasjon, slik USA også oppfatter enhver opprettelse av russiske militæranlegg på Cuba eller andre land på dørstokken til USA. Dette har ført til en skjerpet konflikt mellom USA og Russland med opprustning på begge sider og fare for ny kald krig. Dette er en utvikling vi minst av alt ønsker i en tid hvor vi heller burde ha russerne med som partnere i våre forsøk på å hindre at

Barack Obama overtar problematikken rundt USAs rakettforsvar.

Iran får atomvåpen.

Til de som fester seg ved begreper som "forsvar" og "skjold" vil vi minne om at det militært ikke kan skilles mellom defensive og offensive systemer, og at det som fremstilles som defensive tiltak vil kunne styrke egen offensiv kapasitet og medføre offensive mottiltak. Historien har vist at et bedre skjold fører til utvikling av et sterkere sverd. Vi vil også hevde at den offisielle begrunnelsen for rakettforsvaret, at det utelukkende skal demme opp for en mulig trussel fra Iran, ikke gjør tilstrekkelig inntrykk i et realpolitisk perspektiv.

På et møte i FN dagen 24. oktober sa utenriksministeren at missilforsvar dreier seg om "fysikk og geografi". Undertegnede repliserte at dette faglig sett også dreier seg om sannsynlighetsregning og statistikk, og at planene mot denne bakgrunn virker helt urealistiske. Jeg avsluttet med å si at den kommende president Barack Obama kunne slå to fluer i en smekk ved omgående å skrote alle planer om missilforsvar uansett hvor. Det vil være starten på en ny giv i atomnedrustningen og et viktig bidrag til å få orden på USAs finansielle situasjon.

14. november gikk den franske presidenten Zarkozy ut og sa at planene for et amerikansk missilforsvar i Øst Europa var en dårlig idé som ikke ville gjøre kontinentet til et tryggere sted. Denne uttalelsen ble kommentert av en lang rekke talere under debatten i Stortinget 20. november om nedrustningsmeldingen. Interessant nok formulerte utenriksministeren seg nå slik i replikkordskiftet: "... at isolert sett kan et rakettskjold, hvis det virker, gi beskyttelse for et geografisk avgrenset område." Kanskje alle gode krefter kan bidra til begynnelsen til slutten på de amerikanske missilforsvarsplanene i 2009.

Global Zero

Faren for ytterligere spredning av atomvåpen og atomterrorisme har gjort at et økende antall ledere nå går inn for å eliminere atomvåpen. Global Zero-kampanjen ble lansert av 100 internasjonale ledere innen politikk og det militære og sivile samfunn i Paris 8.-9.12.2008, og i Washington DC 11.12. En delegasjon reiser i etterkant til Moskva og Washington for samtaler med de politiske lederne der. Medlemmene av Global Zero har signert en erklæring som også er åpen for underskrift av publikum. Vi oppfordrer alle til å signere på www.globalzero.org

SIGN THE DECLARATION

TELL A FRIEND

SIGN THE DECLARATION

Join citizens and leaders around the world who have endorsed the goal of "Global Zero." Sign the declaration below!

“**WE, THE UNDERSIGNED**, believe that to protect our children, our grandchildren and our civilization from the threat of nuclear catastrophe, we must eliminate all nuclear weapons globally. We therefore commit to working for a legally binding verifiable agreement, including all nations, to eliminate nuclear weapons by a date certain.”

FILL OUT THE FORM BELOW:

På vei mot en atomvåpenfri verden?

For første gang på lenge blir visjonen om en tryggere verden uten atomvåpen tatt på alvor av toneangivende kretser i USA.

Kirsten Osen

rådsmedlem NLA

osen@legermotatomvåpen.no

The US Logic of Zero

Ivo Daalder, utenrikspolitisk rådgiver for Barack Obama, presenterte nylig en konkret plan for eliminering av atomvåpen i det ledende amerikanske tidsskriftet Foreign Affairs (1). Planen er naturlig nok i tråd med Obamas 14 tiltak for atomnedrustning (se faktaboks). Den støtter seg også på de berømmelige Wall Street Journal artiklene av en rekke tidligere toppolitikere i USA (2). Planen er videre i pakt med rådet til den kommende presidenten fra 95 fremtredende amerikanske forskere (3).

Når toneangivende kretser i USA nå innser at USA og verden er bedre tjent uten atomvåpen, skyldes det økningen i antall atomvåpenstater, den økte spredning av sivil atomteknologi, mer spaltbart materiale, flere dårlig sikrete atominstallasjoner og mer terrorisme. For første gang på lenge blir tanken om å avskaffe atomvåpen tatt på alvor, skjønt veien dit

er lang og vanskelig. Alternativet er farligere.

Daalder et co er klar på at USA må ta ledelsen, i første omgang med unilateral reduksjon til 1000 atomvåpen, inkludert reserver. Dermed må Washingtons internasjonale diplomati skape en koalisjon av land som aksepterer «the logic of zero». De må begynne med egne allierte, deretter med ikke-atomvåpenstater som har signalisert interesse for atomnedrustning, slik som New Agenda Coalition (NAC), og endelig med de øvrige atomvåpenstatene der Russland vil bli den hardeste nøtten. Kampanjen baseres på tre prinsipper:

1. At eliminering av atomvåpen er eneste garanti for at de ikke blir brukt.
2. At atomvåpenstatene som interim-løsning garanterer at atomvåpnene kun skal forebygge bruk av atomvåpen fra andre.
3. At alt spaltbart materiale settes under omfattende internasjonal kontroll.

Veien videre

Signalene fra USA har gjenskapt hå-

pet om at atomvåpnene kan elimineres. IPPNW- og PSR-medlem Ira Helfand skriver i en e-post 17. november: "This is an incredibly exciting time. We need to push as hard as we can to take advantage of this window of opportunity." Det er stor overensstemmelse mellom Obamas 14 punkter og NPTs 13 punkter for atomnedrustning som Norge sverger til. Målet i begge tilfeller er en verden fri for atomvåpen.

Det store spørsmålet er hvor USA nå går videre. Obama kommer ikke til å styre USA alene. Hans ideer om atomnedrustning vil møte sterk motbør blant alle dem som fortsatt satser på atomvåpen, ikke minst alle dem som personlig har nytt godt av de enorme ressursene som har vært brukt til utvikling og produksjon av atomvåpen, inkludert missilforsvar. Obama vil derfor trenge all mulig støtte fra likesinnete, ikke minst i NATO. Her kan Norge spille en viktig rolle. Fra å ha vært en puddel som har diltet etter USA, kan Norge bli en sjæfer som sloss for presidentens ideer. Norge må gripe sjansen og hindre at "the window of opportunity" smekker igjen ennå en gang.

Barack Obamas 14 tiltak for atomnedrustning:

1. Lede en internasjonal innsats for å redusere atomvåpnenes rolle i verden.
2. Styrke Ikke-spredningsavtalen (NPT).
3. Låse ned usikrede atomvåpen som finnes der ute i verden akkurat nå.
4. Sikre alt usikret kjernefysisk materiale innen fire år.
5. Umiddelbart trekke ut alle atomstyrker som skal reduseres i henhold til Moskva-avtalen (SORT) og oppfordre Russland til å gjøre det samme.
6. Søke en avtale med Russland om å forlenge de viktige overvåkings- og verifikasjonsbestemmelsene i START I-avtalen [Strategic Arms Reduction Treaty] før den utløper i desember 2009.
7. Samarbeide med Russland om å ta amerikanske og russiske atomraketter ut av høy beredskap.
8. Samarbeide med de andre atommaktene om drastiske reduksjoner i de globale lagrene av atomvåpen innen slutten av presidentperioden.
9. Stoppe utviklingen av nye typer atomvåpen.
10. Arbeide for dramatiske reduksjoner i amerikanske og russiske lagre av atomvåpen og kjernefysisk materiale.
11. Sette et mål om å utvide det amerikansk-russiske forbudet mot mellomdistanseraketter, slik at avtalen blir global.
12. Bygge en tverrpolitisk konsensus for ratifikasjon av Prøvestansavtalen.
13. Kutte investeringer i rakettforsvarssystemer som ikke virker.
14. Ikke utplassere våpen i verdensrommet.

Referanser

1. Ivo Daalder og Jan Lodal «The logic of zero. Toward a world without nuclear weapons», Foreign Affairs nov/des 2008.
2. George Schultz, William Perry, Henry Kissinger and Sam Nunn «Toward a nuclear-free world», Wall Street Journal 4.jan 2007/15.jan 2008.
3. U.S. nuclear weapons policy. Scientists' Statement on U.S. Nuclear Weapons Policy. Toward True Security April 2008. <http://www.ucsusa.org/>, på norsk www.legermotatomvåpen.no/viewstories.asp?id=722

FNs førstekomité for nedrustning høsten 2008

Det knytter seg liten nasjonal interesse til stemmegivningen i FNs generalforsamling. Den har allikevel en viktig signaleffekt i verdenssamfunnet. Hva tenker Iran når Norge stemmer nei til et forbud mot bruk av atomvåpen?

Kirsten Osen
rådsmedlem NLA
osen@legermotatomvåpen.no

FNs førstekomité i oktober forbereder nedrustningssaker for generalforsamlingen i desember. Av de 68 resolusjonene som var oppe til behandling i førstekomiteen i høst, handler 12 om atomvåpen, fem om atomvåpenfrie soner (Midtøsten, Sentralasia, Sørlege halvkule), en om utarmet uran, en om undervisning og en om Arms Trade Treaty. Norges avstemning var i år stort sett som tidligere.

For NLA, som jobber for en konvensjon mot atomvåpen, knytter det seg særlig interesse til resolusjonen Follow-up to the advisory opinion of the International Court of Justice on the legality of the threat and use of nuclear weapons, den såkalte Malaysia-resolusjonen, som oppfordrer til å starte "multilateral negotiations leading to an early conclusion on a nuclear weapons convention." Stemmetallene var 118 ja, 30 nei og 22 avståelser. Som i fjor stemte Norge nei sammen med Russland og hele NATO unntatt Canada og Romania som avsto. Blant ja-stemmene finnes Sverige, Kina,

India, Pakistan, Nord-Korea og Iran. Norge stemte også nei til den gamle resolusjonen Convention on the prohibition of the use of nuclear weapons, fremsatt av India og støttet av bl.a. Iran og Nord-Korea..

Norge stemte derimot ja til NAC-resolusjonen Towards a nuclear-weapon-free world: accelerating the implementation of nuclear disarmament commitments, som går ut på å styrke NPT med spesielt fokus på tilsynskonferansen 2010, og dealert-resolusjonen Decreasing the operational readiness of nuclear weapons systems, begge sponset av Sverige.

Norge var cosponsor på resolusjonen Towards an arms trade treaty establishing common international standards for the import, export and transfer of conventional arms (145 ja, 2 nei, 18 avståelser), som er FNs svar på IPPNWs prosjekt Aiming for Prevention, og naturligvis på Convention on cluster munitions som ble vedtatt uten avstemning.

Norge stemte ja til resolusjonen Effects of the use of armaments and ammunitions containing depleted uranium, som oppfordrer til å undersøke og rapportere mulige

skadelige effekter av utarmet uran. Norge stemte også ja til United Nations study on disarmament and non-proliferation education. Det pekes her på betydningen av samarbeidet mellom regjeringer og det sivile samfunn inkludert NGOer, og prosjektet er nært relatert til NLAs arbeid for å få aspekter av fredsundervisning inn i det medisinske curriculum. To nye elementer er kommet til: websiden <http://cyberschoolbus.un.org/dnp> og planen om å distribuere mest mulig informasjon på nettet på så mange språk som mulig.

Avstemningene er ikke bindende, men de har en viktig signaleffekt i verdenssamfunnet. Mange av resolusjonene vedtas ved konsensus, og ved samtlige avstemninger er det en overveldende majoritet for tiltakene. Desto mer forstemmende er det at supermakten USA stort sett stemmer nei til alt, inkludert Arms Trade Treaty som de alene stemte mot sammen med Zimbabwe (godt selskap!). For mer detaljer henvises til www.reachingcriticalwill.org der alle innlegg, resolusjoner og avstemninger er lagt ut. Stemmetallene blir justert etter avstemningene i generalforsamlingen i begynnelsen av desember.

President of General Assembly on Nuclear Disarmament

Next year marks the 50th anniversary of the adoption of General Assembly resolution 1378. That resolution was the first to identify "general and complete disarmament under effective international control" as a fundamental goal of the United Nations. All Member States co-sponsored that resolution. The conviction that "general and complete disarmament" constitutes one of the most important questions facing the world remains true in 2008. But fifty years later we have little progress to show the world.

Today there are an estimated 31,000 nuclear warheads deployed or in reserve

in the stockpiles of eight countries. Of these, about 13,000 nuclear warheads are deployed and 4,600 are on high alert; that is, ready to be launched at a few minutes' notice. The combined explosive yield of these weapons is approximately 5,000 megatons, roughly 200,000 times the explosive yield of the bomb dropped on Hiroshima. This, brothers and sisters, is nothing less than suicidal madness.

In the area of nuclear disarmament, all countries with nuclear weapons should immediately reduce their nuclear arsenals and suspend all programmes to

develop and deploy new nuclear arms. Non-proliferation can not be used by those possessing nuclear arsenals as a ploy to divert attention from and to shrug off their obligation as a State to disarm. Taking steps in this direction would demonstrate to the rest of the world that they are genuine in their commitment to address what is still one of the gravest threats to Humanity's survival.

Uttalelsen er forkortet. Red.

Norges atomvåpenpolitikk under lupen

Stortingsmeldingen om nedrustning og ikke-spredning har satt atomvåpen på dagsorden til politikerne denne høsten, men media har vært helt uinteresserte.

**John Gunnar Mæland
og Kirsten Osen**
*nestleder og rådsmedlem i NLA
osen@legermotatomvapen.no*

Stortingsmeldingen om nedrustning og ikke-spredning

Høsten 2008 behandlet Stortinget den første stortingsmelding om nedrustning og ikke-spredning siden den kalde krigens slutt: St.meld. nr. 27 (2007-2008) (1). Meldingen ble behandlet i Stortingets plenum 20. november (2).

Denne sjeldne anledningen ble brukt av norske fredsorganisasjoner til å forsøke å påvirke norske politikere og opinion. NLA, MedFred, NTA og Den norske Pugwash-komiteen ga på oppfordring innspill til UD før publisering av meldingen (3). De fire organisasjonene deltok

var også sammen om tre avisinnlegg (5-7) og et felles skriv til en utvalgt gruppe stortingsrepresentanter (8).

Utenriksministerens engasjement

Utenriksminister Jonas Gahr Støre utdypet sitt syn i et innlegg «Norges visjon om en atomvåpenfri verden, hva kan gjøres?» på møtet i Nobelinstituttet 24. oktober i regi av NTA, NLA og Pugwash (9), i en kronikk «Verden uten atomvåpen» i Klassekampen 20. november (10), samt i stortingsdebatten, som også omfattet St.meld. nr. 29 Eksport av forsvarsmateriell fra Noreg i 2007, eksportkontroll og internasjonalt ikke-spreiingssamarbeid.

Støre begynte sitt hovedinnlegg i stortingsdebatten med å si: "Dette er jo nærmest en livsviktig debatt, fordi den berører et av de viktigste spørsmålene på

forskjellige sammenhenger." Dette kan man si er en fjær i hatten til MedFred som satte frem forslaget til utenrikskomiteen.

Endring av NATOs atomstrategi mulig?

Det er bred enighet i regjering og storting om at målet er en atomvåpenfri verden, slik det også fremgår av Soria Moria erklæringen. Når det gjelder NATOs rolle, er regjeringens melding til Stortinget kortfattet og lite spesifisert, men det var enighet i utenrikskomiteen om at NATOs atomstrategi bør tas opp i forbindelse med den bebudete revisjon av det strategiske konsept til NATOs 60 års jubileum 2009. Støre lovet i stortingsdebatten at Norge vil stå på for nedrustning i NATO: "Det er ikke primært en nedrustningsorganisasjon, men vi har sammen med Tyskland og en del andre klart å få inn formuleringer i NATO-kommunikeer på nedrustning, og det vil vi også fortsette med."

Rakettskjoldsaken – en varm potet

Meldingen er også kortfattet om rakettskjoldspørsmålet, og her har de norske politiske partiene forskjellig syn. Høyre og FrP er for rakettskjold og gir regjeringen ros for å ha signert kommunikeet fra NATO-møtet i Bucuresti og dermed gått fra løftet i Soria Moria erklæringen om "å skrinlegge dagens planer for rakettforsvar", KrF og Venstre er bekymret for at et rakettskjold i Europa skal indusere en ny atomopprustning, mens regjeringspartiene nærmest ser ut til å håpe på et under, under henvisning til at saken ennå ikke er avgjort i NATO. Støre sier han prøver å gjøre NATOs beslutning minst mulig gal og at det fortsatt foregår en debatt i Europa.

Skepsis mot konvensjon (i denne omgang)

Stortingsmeldingen uttrykker skepsis til en konvensjon, angivelig fordi "konvensjonsforhandlinger ikke vil føre frem og at de kan føre til en svekkelse av NPT." Utenrikskomiteen uttaler seg forsiktig og sier at det "på lengre sikt kan vur-

St.repr. Ågot Valle (SV) og utenriksminister Jonas Gahr Støre på møtet i Nobelinstituttet 24. oktober 2008. Foto: Knut Falla. Reprodusert med tillatelse fra Nei til atomvåpen.

også aktivt i utenrikskomiteens høring 10. oktober (se komiteinnstillingen i ref. 4) der de delte på temaene: NATO (NTA), rakettskjold (Pugwash), konvensjon (NLA), atomvåpenfrie soner og undervisning om nedrustning og ikke-spredning (MedFred). Organisasjonene

den globale politiske dagsorden." Han manet til å holde oppe engasjementet og tilføyde: "Jeg synes det lille forslaget i komiteens innstilling om å markere nedrustningsspørsmål i skolen er interessant. Jeg mener alle med politisk ansvar bør skrive og snakke om dette i mange

deres en egen atomvåpenkonvensjon". Bare SV er uforbeholdent for en konvensjon. I stortingsdebatten var Støre kanskje ikke fullt så negativ som tidligere: "Vi har ikke noe prinsipielt imot en slik idé. Ideen kan være god. Det kan være den rette veien å gå. Men når vi har holdt igjen på det forslaget, er det fordi vi mener at vi nå, to år før tilsynskonferansen for NPT, ikke skal igangsette nye store initiativer som kan rokke ved et forhåpentligvis positivt utfall av den konferansen. I etterkant av konferansen får vi vurdere vår strategi, og om vi anser at dette er det riktige å gjøre, har ikke jeg noe prinsipielt imot å gå den veien."

- Vår kommentar: Dermed kan NLA og

Utenriksminister Jonas Gahr Støre og moteleder Bitte Vatvedt på Nobelinstittuttet 24. oktober 2008. Foto Knut Falla.

IPPNW fortrøstningsfullt fortsette sitt arbeid for en konvensjon mot atomvåpen! Kommer tid, kommer råd.

Handel med håndvåpen

Behandlingen av St.meld. 29 om eksportkontroll viste generell enighet i regjering og storting om satsing på en internasjonal avtale om våpenhandel, Arms Trade Treaty, som også er et satsingsområde for IPPNW og NLA. Dette vil være Norges prioriterte oppgave på nedrustningsområdet etter at forbudet mot klaseammunisjon er undertegnet i Oslo 3.-4. desember. Norge har gjort en banebrytende innsats for forbudet mot klaseammunisjon. Samarbeidet med det sivile samfunn har angivelig vært utslagsgivende. De store land er ikke med, "men med en konvensjon skapes en norm" sier Støre.

- Vår kommentar: Det vil også være tilfelle for en konvensjon mot atomvåpen.

Referanser

1. Stortingsmelding nr.27 (2007-2008) Nedrustning og ikke-spredning www.utenriksdepartementet.no
2. Stortingsdebatten. www.stortinget.no/referater. Møte torsdag den 20. november 2008 sak 2:

3. Stortingsmelding om nedrustning og ikke-spredning. NLAs innspill til stortingsmeldingen. Medlemsblad for Norske leger mot atomvåpen 3/2007 s. 17-19. www.legermotatomvapen.no

4. Innstilling fra utenrikskomiteen om nedrustning og ikke-spredning. Innst. S. nr.29 (2008-2009). www.stortinget.no

5. Helge Hagelund, Kirsten Osen og Bent Natvig «Norge og atomnedrustning», Klassekampen 20.10.2008.

6. Kirsten Osen og Hans Asbjørn Holm «Gro jobber mot atomvåpen», Dagsavisen 23.10.2008.

7. Stine Rødmyr og Torbjørn Graff Hugo «Norge må over i Obama-modus», Aftenposten 19.11.2008.

8. Stortingsmelding om nedrustning og ikke-spredning. NLA, MedFred, NTA og Den norske Pugwash-komiteén's felles innspill til høringen 10.10.2008. www.legermotatomvapen.no

9. Jonas Gahr Støre, «Norges visjon om en atomvåpenfri verden, hva kan gjøres?», innlegg på møte i Nobelinstittuttet 24.10.2008. www.utenriksdepartementet.no

10. Jonas Gahr Støre «Verden uten atomvåpen», kronikk Klassekampen 20. november 2008. www.utenriksdepartementet.no

Flytteplaner?

Dersom du i den nærmeste fremtid kommer til å endre adresse, vennligst gi beskjed til NLAs medlemsarkiv v/ Astrid Lygren, Rosenbergs gt. 16, 5015 Bergen, eller via e-post: lygren@legermotatomvapen.no

Navn: _____

Nåværende adresse: _____

Ny adresse: _____

Fyll ut denne slippen og send den til medlemsarkivet.

(Dersom du ikke ønsker å klippe i bladet er det selvsagt mulig å kopiere denne notisen.)

Innstilling fra utenrikskomiteen om nedrustning og ikke-spredning

Innst. S. nr. 29 (2008–2009).

John Gunnar Mæland
nestleder NLA
john.meland@isf.uib.no

Det følgende er utdrag fra Utenrikskomiteens innstilling, som i sin helhet kan leses på:

<http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2008-2009/inns-200809-029/2/>

Vi har kursivert de deler av komiteinnstillingen vi synes er særlig viktige.

Om Norges rolle:

”Komiteen vil slutte seg til at *Norge skal spille en pådriverrolle* for ikke-spredning, rustningskontroll og nedrustning.”

Om atomvåpen og atomvåpenkonvensjon:

”Komiteen vil understreke at det er viktig å arbeide for nedrustning og ikke-spredning av både kjemiske våpen, biologiske våpen og atomvåpen. Det er en fundamental del av det sikkerhetspolitiske arbeidet. *Komiteen vil likevel bemerke at atomvåpen fortsatt er i en særstilling når det gjelder død og ødeleggelse.* Komiteen mener på denne bakgrunn at det må være et mål å eliminere alle atomvåpen. Komiteen er enig med vurderingen i meldingen av at en verden uten atomvåpen vil være en tryggere verden. Komiteen vil videre understreke meldingens betoning av at veien dit vil måtte baseres på forpliktende og verifiserbare avtaler og omfatte alle land.

Komiteen mener det er viktig å sikre og videreutvikle ikke-spredningsregimet

og ikke-spredningsavtalen. Ikke-spredningsavtalen er selve grunnpilaren i arbeidet for å hindre spredning og sikre nedbygging. *Komiteen mener også det på lengre sikt kan vurderes en egen atomvåpenkonvensjon slik det i dag er en konvensjon mot kjemiske våpen og biologiske våpen.*”

Om NATO:

”Komiteen har merket seg at Russland og USA til sammen er i besittelse av mer enn 95 pst. av verdens kjernefysiske våpen. Komiteen mener det er viktig at de to atommaktene starter forhandlinger om ødeleggelse av taktiske atomvåpen. Komiteen har merket seg bestrebelsene på å videreføre Avtalen om strategiske styrkereduksjoner (START) og Avtalen om offensive og strategiske styrkereduksjoner (SORT). Komiteen mener det er viktig at de to atommaktene starter forhandlinger som fører til nedrustning. Komiteen vil understreke at også NATO kan spille en rolle i den sammenhengen. Komiteen vil for øvrig understreke at NATO spiller – og må spille – en viktig rolle i våpenkontroll, nedrustning og ikke-spredning.”

”Komiteen mener at tiltak fra NATOs side kan gi en svært positiv signaleffekt fram mot tilsynskonferansen i 2010 og bidra til at nedrustningen av kjernevåpen kommer i gang igjen. *Komiteen mener det er nødvendig at NATO kontinuerlig vurderer sin atomvåpenstrategi for å redusere atomvåpenes rolle i internasjonal politikk. Målet er fullstendig avskaffelse av atomvåpen.*”

Om rakettskjold:

”Komiteen har merket seg at Regjeringen i meldingen skriver følgende om USAs planer om et missilforsvar i Europa:

“Planene om å utvide det amerikanske missilforsvaret til Europa har medført sterke reaksjoner. Et missilforsvar kan isolert sett gi økt beskyttelse mot ballistiske missiler innenfor et geografisk område, men Regjeringen er kritisk til at utviklingen av missilforsvar vil føre til økt internasjonal sikkerhet. Vi mener at truslene fra ballistiske missiler må møtes med et bredt spekter av virkemidler, først og fremst politiske og diplomatiske.”

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, vil slutte seg til Regjeringens vurderinger. Flertallet har for øvrig merket seg at selv om NATO-toppmøtet i Bucuresti besluttet å utrede videre hvordan USAs rakettskjold kan knyttes til et eventuelt framtidig missilforsvar i NATO-regi, er det på dette punktet ikke fattet noe endelig vedtak. *Flertallet viser for øvrig til Regjeringens prinsipielle standpunkt til det amerikanske rakettskjoldet.*”

Om atomvåpenfrie soner:

”Regionale atomvåpenfrie soner er viktige virkemidler i arbeidet for atomnedrustning. Komiteen vil vise til at Norge aktivt støtter opp om slike soner, særlig i regioner der det foreligger reell spredningsfare, som i Midtøsten og på den koreanske halvøy. Komiteen er også kjent med at det er en debatt om å få til samme atomvåpenfrie sone i Arktis som i Antarktis.

Om HEU og utarmet uran:

”Komiteen vil vise til at høyenriktet uran (HEU) i dag anvendes i flere sivile forskningsreaktorer. Høyenriktet uran er også en viktig innsatsfaktor for kjernevåpen. Komiteen har merket seg at det i meldingen understrekes at det kan være fare for at terroristgrupper kan få tilgang til høyenriktet uran for fremstilling av enkle atomvåpen. *Komiteen vil be Regjerin-*

gen vurdere å støtte at temaet knyttet til HEU i større grad blir en del av FNs nedrustnings- og ikkespredningsagenda. Det samme gjelder utarmet uran, dette ut ifra et føre-var-prinsipp når det gjelder negative helse- og miljøeffekter av bruken av utarmet uran. Komiteen vil for øvrig vise til Belgias forbud mot bruk, lagring, salg, anskaffelse og forflytning av ammunisjon bestående av utarmet uran på eget territorium. Komiteen mener også at Norge bør støtte opp om det arbeidet som gjøres i FN og WHO for å redusere de mulige negative konsekvensene av utarmet uran på helse og miljø.”

Om håndvåpen:

Komiteen vil vise til at mange mener at håndvåpen er det virkelige masseødeleggelsesvåpenet. Komiteen har merket seg at Norge driver et aktivt arbeid for å komme håndvåpenspredning og våpenkriminaliteten til livs innenfor rammen av FNs handlingsplan mot ulovlig omsetning av håndvåpen. Komiteen mener at håndvåpen må være en sentral del av nedrustnings- og ikke-spredningsarbeidet. Komiteen vil vise til at spredningsfaren er større for håndvåpen og tilhørende ammunisjon enn for andre typer våpen, og at det særlig er slike våpen som er et hinder for utvikling i fattige land.

Komiteen vil vise til at ammunisjon utgjør den dødelige komponenten i håndvåpen og at det er viktig med redusert tilgang av ammunisjon for å hindre den brutale framferden til kriminelle og halvstatlige grupper i mange fattige land.

Om opplysning og undervisning:

”Komiteen er av den oppfatning at temaer knyttet til nedrustning, våpenkontroll og ikke-spredning er så fundamentale at de på en bedre måte enn i dag må inn i skolens samfunnsfag.”

Innkalling til årsmøte

Velkommen til Årsmøte 2009 i Bergen for Norske leger mot atomvåpen

Lørdag 28. mars 2009 kl. 10 - 15
 Institutt for samfunnsmedisinske fag
 Kalfarveien 31
 5018 Bergen

Åpent seminar. Tema bekjentgjøres seinere.

Årsmøteforhandlinger

1. Valg av møteleder og referent
2. Godkjenning av innkalling og dagsorden
3. Referat fra årsmøte 2008, se Medlemsbladet nr. 1-2008
4. Regnskap 2008
5. Årsrapport 2008 fra styret og studentgruppene
6. Handlingsprogram 2009
7. Budsjettforslag 2009
8. Valg av styre
9. Valg av valgkomite
10. Oppnevning av revisor

Det planlegges en felles middag lørdag 28.mars. I tråd med praksis de siste årene vil vi utnytte tida sammen ved å arbeide med aktuelle temaer lørdag ettermiddag etter årsmøtet og søndag formiddag. Detaljer om dette og det sosiale programmet blir bekjentgjort seinere.

Etter Stortingsmeldingen

På NLAs rådsmøte i Oslo 6. desember 2008 ble prosessen rundt Stortingsmelding nr 27 (2008-2009) om nedrustning og ikke-spredning diskutert.

John Gunnar Mæland
nestleder NLA
john.meland@isf.uib.no

For første gang på lang tid fremmet regjeringen en egen melding til Stortinget om Norges rolle i arbeidet mot masseødeleggende våpen. Meldingen ble behandlet av Stortingets organer i høst og fredsorganisasjonene spilte en aktiv rolle både før og etter at meldingen kom våren 2008.

Hva oppnådde fredsorganisasjonene – og hva er de politiske partienes holdninger til nedrustning? Dette ble belyst gjennom to innlegg.

Bent Natvig fra Pugwash gikk igjennom forspillet til meldingen og prosessen etterpå frem til den endelige debatten i Stortinget 24. oktober 2008. Den såkalte MPI-gruppen, bestående av representanter fra Pugwash, Nei til atomvåpen

(NTA) og NLA ble tidlig enige om å dele på temaene en stortingsmelding om nedrustning og ikke-spredning burde omfatte. Pugwash gjorde rakettforsvar til sin hovedsak, NTA konsentrerte seg om NATOs rolle, mens NLA samlet seg om ideen om en konvensjon mot atomvåpen.

Organisasjonene fremmet sine synspunkter på ulike måter: gjennom avisinnlegg, i direkte møter med utenriksminister Støre og DU, gjennom møter med stortingsrepresentanter, aktiv deltakelse i Utenrikskomiteens høring og spredning av våre standpunkter til stortingspolitikkerne.

Ved å sammenholde Stortingsmeldingens tekst med utenrikskomiteens innstilling (se egen sak) og debatten i Stortinget, mente Natvig å kunne spore at fredsorganisasjonene faktisk hadde blitt hørt og påvirket de politiske standpunktene. Konklusjonen blir at påvirkning av politiske prosesser nytter!

Torbjørn Graff Hugo - innleder.

Torbjørn Graff Hugo fra Medfred supplerte med sine inntrykk fra lobbyarbeidet og kontakten med politikerne. Også han var behersket optimist når det gjelder påvirkningsmulighetene. Han opplevde møtet med utenrikskomiteen som nyttig og at politikerne var lydhøre for de argumentene som ble fremlagt. I det videre arbeidet mente at Graff at direkte kontakt med utvalgte politikere med interesse for nedrustningsspørsmål burde prioriteres.

NLAs leder Tordis Sørensen Hoifødt ønsket velkommen.

TEGNINGSBLANKETT I BANCO HUMANFOND

Å spare i Banco Humanfond er enkelt. Fyll ut tegningsblanketten og legg den i posten idag. NB! Skjema samt legitimasjonsdokumentasjon må sendes pr. post ved opprettelse av spareavtale. Ved enkeltstående tegninger kan du benytte fax 22 00 51 05. Dersom du ønsker tilsendt prospekt eller annen informasjon, ta gjerne kontakt med Banco Humanfond, Grev Wedels Plass 9, Postboks 483 Sentrum, 0105 Oslo. www.abif.no

NAVN	PERSON-/ORGANISASJONSNR	STATSBORGERSKAP
ADRESSE	TELEFON DAGTID	TELEFON KVELDSTID
TELEFAX	POSTNR	POSTSTED
BANKKONTO FOR FREMTIDIGE UTbetalinger		
VPS-KONTO (HVIS DU IKKE HAR BLIR KONTO OPPRETTET) KOSTNADSPRITT)		

ORGANISASJONEN DU STØTTER

Den ideelle organisasjonen du støtter ved denne tegningen.

LEGITIMASJONSDOKUMENTASJON

Ved første gangs tegning hos Banco Humanfond må gyldig legitimasjon (pass, bankkort, førerkort) fremlegges. Oppgi hvilken type som vedlegges:

TEGNING AV ENGANGSBELOP

Minimumsbeløp ved første gangs tegning er kr. 2.000,-. Andelen kjøpes med kurs samme dag som fullmakten mottas, forutsatt at dette skjer innen kl. 11.00. Tegning kan gjøres ved at du gir oss en engangsfullmakt for belastning av din konto. Alternativt kan pengene overføres til fondets bankkonto nr. 1602.45.34328.

ENGANGSFULLMAKT

Jeg gir herved Banco Humanfond fullmakt til å belaste bankkonto nr.
for kjøp av andeler totalt kr. Kontohavers navn

Sted/Dato Underskrift (må disponere bankkonto)

SPAREAVTALE (SVARKUPONG)

Ja, jeg ønsker å betale andeler i Banco Humanfond med AvtaleGiro (kreditkonto nr. 1602.45.34328).
Minimum sparebeløp er kr. 200,- pr. gang.

Belast mitt konto nr. [] [] [] [] [] [] [] [] [] [] med kr. [] [] [] [] [] [] [] [] [] []

hver måned hvert kvartal hver måned med unntak av

Beløpet skal belastes konto den [] [] [] (hver mnd) Første belastningsdato [] [] [] [] [] [] (dag, mnd, år).

Kontohavers navn (benytt STORE BOKSTAVER).

Sted/Dato Underskrift (må disponere bankkonto)

Kid-felt []

(fyller ut av Banco Humanfond)

Historisk avkastning er ingen garanti for fremtidig avkastning. Fremtidig avkastning vil blant annet avhenge av markedsviklingen, forvalters dyktighet, fondets risiko, samt kostnader ved tegning, forvaltning og innløsning. Avkastningen kan bli negativ som følge av kursgap. Valutakursendringer vil påvirke verdien på fondet, dersom underliggende investeringer er foretatt i annen valuta enn det som fondet er notert i. Selskapet er ikke ansvarlig for eventuelle skader eller feil som heror på hendelser utenfor selskapets kontroll. Materialet kan være delvis eller helt basert på informasjon fra tredjepart, informasjon vi anser som pålitelig, dog kan det ikke garanteres at denne informasjonen er korrekt eller komplett. Innholdet i dette materialet er gyldig for den dato som er oppgitt. Materialet skal kun brukes av den som er påtenkt dette, og skal ikke viderefremmes, reproduseres eller helt eller delvis kopieres for noe formål uten samtykke fra Alfred Berg Industrifinans.

NAVN _____

ADRESSE _____

POSTNR/-STED _____

TELEFON ARBEID _____

TELEFON PRIVAT _____

E-POST _____

Tlf: 22005101 E-post: kundesenterer@abif.no

Jeg er interessert i å spare bevisst med både hjerte og hjerne i Banco Humanfond! Send meg mer informasjon!

Ønsker du ytterligere informasjon kan du ta kontakt med oss på **telefon 22 00 51 01, e-post: kundesenterer@abif.no** eller du kan besøke våre **Internetsider www.abif.no**. Du kan også fylle ut svarslippen nedenfor og sende den til oss.

BANCO HUMANFOND - Et fond for de bevisste

Fondet er et norsk aksjefond med en moderat risikoprofil. Inntil 20 % av kapitalen kan investeres i utenlandske aksjer. Fondet har en ideell profil og egne etiske retningslinjer. I Banco Humanfond unngår du dermed å støtte opp om selskaper som produserer våpen, alkohol og tobakk, samtids som du tar hensyn til selskapenes sosiale- og miljømessige krav (fatsatt av FN). Den ideelle profilen innebærer at 2 % av din forvaltningskapital ved årets slutt videreføres til Norske Leger mot Atomvåpen.

Ferdig utfyllt tegningsblankett som er trykket i denne folder kan sendes oss portofritt ved at du teiper igjen sidene og postlegger.

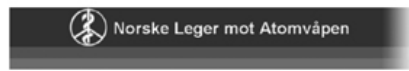

Spar i Banco Humanfond og støtt Norske Leger mot Atomvåpen!

Har du bevisste etiske og ideelle holdninger og ønsker å dele litt av dine goder med andre?

Nå kan du spare i Banco Humanfond og samtidig støtte opp om det nyttige arbeidet Norske Leger mot Atomvåpen utfører!

Uansett om du sparer langsiktig til deg selv eller dine nærmeste er Banco Humanfond et godt valg. Velkommen som sparer i Banco Humanfond - et alternativ med både hjerte og hjerne!

i samarbeid med

KAN SENDES UFRANKERT I INDBRE. ADRESSATEN VIL BETALE PORTØEN

Alfred Berg Asset Management
ASIA 2000

SVARSENDING
Avtalens: 140212/24_Pb
Alfred Berg Industrifinans
Oslo Sentrum Bedriftssenter,
0109 Oslo

B

Retur til:
NLA v/ Astrid Lygren
Rosenbergsgt. 16
5015 Bergen

spring og signer! www.icanw.org

Kampanjen for en internasjonal konvensjon mot atomvåpen,
initiert av IPPNW i 2007, fortsetter - og avsluttes først når atomvåpen er forbudt
ved konvensjon. Gå inn på nettsidene og signer!

Neste manusfrist: 1. april 2009